

## Wstęp

Kolejny tom *Średniowiecza polskiego i powszechnego*, publikacji Zakładu Historii Średniowiecznej Instytutu Historii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, obejmuje nie tylko teksty mediewistów zatrudnionych w tym Zakładzie, lecz również artykuły autorów z innych ośrodków naukowych w Polsce i za granicą. Podtrzymujemy założenie przyjęte w pierwszym tomie, iż będziemy prezentować aktualne zainteresowania badawcze współpracujących z nami historyków.

Publikację otwiera studium Dariusza Adamczyka z Hannoveru, który na podstawie analizy skarbów znalezionych w strefie bałtyckiej nakreślił proces załamania się napływu arabskich dirhemów i ich wypierania przez monety zachodnioeuropejskie na przełomie X i XI stulecia. Tematykę wczesnośredniowieczną i nadbałtycką prezentuje także Błażej Stanisławski (Instytut Archeologii i Etnologii PAN). Dokonał on analizy zabytków archeologicznych z Wolina, które były związane ze skandynawskim kręgiem kulturowym z II połowy X i początków XI wieku. Kolejny artykuł – Jakuba Morawca (Instytut Historii Uniwersytetu Śląskiego) – również związany jest z tematyką skandynawską. Autor analizując poezję skaldów, dotąd pomijaną przez historyków, przedstawił nowe informacje o duńskim królu Haraldzie Sinozębym i jego norweskiej polityce. Kolejny tekst wyszedł spod pióra Jarosława Sochackiego (Pomorska Akademia Pedagogiczna w Słupsku) i odnosi się do zapiski z 1046 r. zawartej w *Annales Altahenses maiores* dotyczącej przybycia do Merseburga książąt Brzetysława I czeskiego, Kazimierza Odnowiciela i Zemuzile pomorskiego, których cesarz Henryk III zmusił do zawarcia ugody między sobą. Natomiast Marek Smoliński (Instytut Historii Uniwersytetu Gdańskiego) w swym artykule, analizując list Fryderyka I Barbarossy do Saladyna z 26 IV 1188 r., starał się wyjaśnić pochodzenie wzmianki o okrutnej

Polsce. Kolejne studium napisał Marek L. Wójcik (Instytut Historii Uniwersytetu Wrocławskiego). Autor, na podstawie analizy kilkudziesięciu dokumentów z księstwa opolskiego z lat 1201–1281, omówił kształtowanie się tamtejszej kancelarii książęcej. Natomiast Janusz Grabowski (Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie) w swym artykule przeprowadził analizę dwóch dokumentów wystawionych przez księcia Siemowita IV mazowieckiego dla Szrenńska, korygując datę wystawienia drugiego z nich i jednocześnie dokonując krytycznej ich edycji. Obszerne studium Dariusza Wróbla (Instytut Historii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej) zawiera wnikliwą analizę stosunków polsko-krzyżackich po pokoju kaliskim (1343) w kontekście polityki ruskiej króla Kazimierza Wielkiego. Kolejnym tekstem jest przyczynek Bożeny Czwojdrak (Instytut Historii Uniwersytetu Śląskiego), która wprowadziła istotną korektę do genealogii Jastrzębców, uprawdopodobniając hipotezę, że Klemens z Łubnic, notariusz Kazimierza Wielkiego, a potem kanonik krakowski i archidiakon zawichojski był stryjem Wojciecha Jastrzębca, arcybiskupa gnieźnieńskiego. Artykuł Jerzego Sperki (Instytut Historii Uniwersytetu Śląskiego) dotyczy karier Andrzeja Schony z Bobolic i Jana Schoffa w otoczeniu Władysława Opolczyka i ich umiejętności dostosowania się do nowej rzeczywistości w Królestwie Polskim po klęsce księcia opolskiego. Natomiast Sobiesław Szybkowski (Instytut Historii Uniwersytetu Gdańskiego) przedstawił pochodzenie Macieja Kleńtopa, kasztelana konarskiego brzeskiego i jego krąg rodzinny, wnosząc duże korekty do dotychczasowych ustaleń historiografii. Kolejny artykuł napisany został przez Tomasza Michała Gronowskiego OSB (Instytut Historii Uniwersytetu Jagiellońskiego), który opracował biografię nieznanego historykom opata benedyktyńskiego w Orłowej Mikołaja Morawickiego herbu Topór (1504–1506). Janusz Kurtyka (Instytut Pamięci Narodowej) podjął natomiast polemikę z Jarosławem Nikodemem (UAM w Poznaniu) dotyczącą tzw. kryzysu legitymizacyjnego po śmierci królowej Jadwigi oraz problemu namiestnictwa Jana Tęczyńskiego w Małopolsce oraz na ziemiach łączyckiej i sieradzkiej. Tom zamyka artykuł Idziego Panica (Instytut Historii Uniwersytetu Śląskiego), który analizując zapisy źródłowe dotyczące darowizn na rzecz szpitali i altarii cieszyńskich, stara się udowodnić, że reformacja w księstwie cieszyńskim odniosła zwycięstwo dopiero za samodzielnych rządów księcia Wacława III Adama.

Mamy nadzieję, że prezentowany Czytelnikom kolejny tom *Średniowiecza polskiego i powszechnego* przyczyni się do dalszego poszerzenia wiedzy na temat różnych aspektów dziejów tej epoki.

*Idzi Panic, Jerzy Sperka*